

ILUSTRIRANI

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA KRON 8.—, ZA DIJAKE KRON 6.—; POSAMEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10.—, ZA DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13.—

GLASNIK

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA UREDNIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATOLIŠKA TISKARNA. :: NAROČNINA, REKLAMACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 1. * 26. AVGUSTA 1915 * IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 52.



Nemški vojaki popravljajo telefon. — Prehod čez reko Bug.

Na Soči. ☉ Neobičajen učinek granate. ☉ Kritja v tirolskih gorah. ☉ Padli junaki. ☉ Dubrovnik. ☉ Zemljevid Varšava—Brest-Litowsk. ☉ Boj v zraku. ☉ Bolgarska slavnost. ☉ Mine.

Konjsko ime.

V ruščini spisal Anton Čehov.

Generalni major Buldjev je trpel na močnem glavobolu. Splakoval si je usta z žganjem in konjakom, uporabil tobakov pepel, opij, terpentin, petrolej,

govarjanja, toda jaz sama sem že videla uspehe. Tudi če ne veruješ, brzojavi! Tu pač ni posebnega truda.«

»No, dobro,« je privolil Buldjev. »V mojem položaju bi ne mogel kdo brzojaviti le davčnemu uradniku, ampak samemu vragu ... O! To se ne da prenašati! No,

Konj ... Konjar ... Konjič ... Žrebe ... Nobeno ni pravo!«

»No, kako pa naj vendar pišem? Pomisli še!«

»Tako. Konjič ... Kobilec ... Kobiloglav ...«

»Rjavec?« je prašala gospa generalova.

»Ne, ne! Belec ... Ne, to je napačno! Jaz sem pozabil!«

»Vrag te vzemi!« se je hudoval general. »Zakaj pa prideš s svojimi predlogi, če si priimek pozabil? Glej, da se izgubiš!«

Ivan Jelizejič se je odstranil počasi; general pa se je tiščal za lica in začel hoditi tja in sem po sobi.

»U-u, sveto nebo! je tožil. »U-u, Bog, o Bog! To se mora znoreti!«

Inšpektor je bil šel na vrt, gledal na nebo in je poskusil domisliti se pozabljenega priimka.

»Žrebec ... Žrebčak ... Kobilček ... Ne, to je napačno! Konjar ... Konjšek ... Belčič ... Beluh ...«

Kmalu ga je poklical general nazaj.

»Si se spomnil?« ga je vprašal.

»Ne, Vaša ekszellenca.«

»Mogoče Kobiljan? Ne?«

In cela družina se je spravila pridno na delo, da bi se spomnila pravega imena. Imenovali so vse stopnje starosti, spole, pasme konj, pritegnili so zraven grivo, kopito, opravo ... V hiši, v vrtu, v ku-



Bitka na Soči pod Gorico. Lahki naskakujejo s silnimi izgubami našo bojno fronto.

drgnil lica z jodom, v špirit namočeno vato je vtaknil v uho; toda vse to ni pomagalo deloma nič, deloma pa je bolečino le še shujšalo. Poklicali so zdravnika. Ta je stikal in vrtal po zobu in predpisal kinin; toda tudi ta ni hotel pomagati. Misli, da bi se zob izrval, pa se je uprl Buldjev z vso silo. Vsa družina — žena, otroci, služabništvo, celo kuharček Peter — so predlagali vsak svoje posebno sredstvo. Medtem je prišel k njemu tudi njegov inšpektor Ivan Jelizejič in mu je svetoval, naj pusti zob zagovoriti.

»Tu v naši okolici, Vaša ekszellenca,« je dejal, »je živel pred kakimi desetimi leti davčni uradnik Ivan Vasiljič. V zagovarjanju zob je bil on mojster. Navadno se je obrnil od bolnika proti oknu, šepetal je nekoliko, pljunil zdaj pa zdaj iz ust, — in je pomagalo. — Poseben dar mu je bil dan ...«

»In kje je sedaj?«

»Da, potem, ko so ga pri davkarji odslovili, je stanoval v Saratovu pri svoji mačehi. Sedaj se živi samo ob zagovarjanju zob. Če imajo ljudje zobobol, gredo k njemu in jim pomaga ... Domačine, Saratovce, zdravi doma; če pa mu pišejo ljudje iz ostalih mest, stori to brzojavnim potom. Pošljite mu brzojavko, Vaša ekszellenca; pišite mu samo nekako tako: 'Jaz, Aleksej, hlapec božji, imam zobobol; prosim, da se me ozdravi.' Denar za zdravljenje pa mu pošljete po pošti.«

»Nesmisel! Sleparija!«

»Toda poskusite vendar, Vaša ekszellenca! On je sicer velik pijanec in živi v prepiru s svojo ženo, toda reči se mora: pravi čudodelnik!«

»Brzojavi, Aleksej!« je prosila gospa generalova. »Ti sploh ne veruješ na za-

kje stanuje tedaj tvoj davčni uradnik? Njegov naslov?«

General se je vsedel k mizi in vzel pero v roko.

»V Saratovu ga pozna vsak pes,« je odgovoril inšpektor. »Tedad: Njegovemu blagorodju, gospodu Jakovu Vasiljiču ... Vasiljiču ...«

»No?«

»Vasiljič ... Jakov Vasiljič ... s priimkom ... Na, tu sem pa res priimek pozabil! ... Vasiljič ... Vrag ga vzemi! ... Kakšen je bil že njegov priimek? Ravno, ko sem sem prišel, sem ga vedel! ... Dovolite ...«

Ivan Jelizejič je uprl oči v strop in premikal ustni. Buldjev in njegova žena sta čakala nestržno.

»No, bo kmalu? Spomni se hitro!«

»Tako ... Vasiljič ... Jakov Vasiljič ... Pozabil sem! Bil je popolnoma navaden priimek ... neke vrste konjsko ime ... Kobilja? Ne, Kobilja ne. En trenutek ... Žrebec? Tudi ne! Spominjam se, da je bil njegov priimek tako ene vrste konjskega nazivanja ...; toda kakšnega, to mi je zletelo iz spomina.«

»Žrebčič?«

»Ne vendar. En trenutek! Kobilar ... Kobilšek ... Kobilčič ...«

»Morda Žreban?«

»Ne, tudi ne Žreban ...«



Neobičajen učinek granate. Granata je ubila konja in ga vrgla med veje.

hinji, v podstrešnici so šli ljudje iz enega kota v drugega, napenjali možgane, grbančili čelo in iskali priimka.

Neprestano so klicali nazaj inšpektorja.

»Lisec?« so ga vprašali. »Podkev? Kopito? Kopitar?«

»Ne, ne,« je dejal Ivan Jelizejič, uprl zopet oči pod strop in glasno ugibal: »Konjenik... Kobilar... Belčnik... Beluh...«

»Ata!« se je zaslislalo iz otroške sobe.

»Mogoče Poni? Jezdni konj!«

Vse je bilo v silni napetosti. V svoji nestrpnosti in bolečini je obljubil general tistemu, ki zadene pravo ime, pet rubljev, zato so se zbrali ljudje okoli Ivana Jelizejiča. »Vranec,« so mu dejali. »Dirkač! Brzec!« Toda prišel je večer in priimka še niso dobili. Vlegli so se spat, ne da bi bili odposlali brzojavke.

General ni spal vso noč; iz kota v kot je hodil in tožil... Ob pol treh zjutraj je zapustil stanovanje in potrkal na okno inšpektorjevega stanovanja.

»Morda Šek?« ga je vprašal s tožecim glasom.

»Ne, tudi ne Šek, Vaša ekscelenca,« je odgovoril Ivan Jelizejič in je vzdihnil.

»Potem njegov priimek sploh ni bil konjsko ime, ampak koga drugega.«

»Ne, resnično, moja beseda, Vaša ekscelenca, bil je konjsko ime... Na to se spominjam natančno.«

»Kakšen slab spomin pa imaš, človek... Tako daleč je prišlo, da je zame to ime dragocenejše, kot vse na svetu. Že do smrti sem se mučil!«

Zjutraj je poslal general zopet po zdravnika.

»Naj ga izdere!« je dejal sam sebi. »Nimam več moči, da bi dalje pre-stajal.«

Zdravnik je prišel in mu izdrl zob. Bolečina je ponehala in general se je pomiril. Ko je zdravnik napravil svoje delo, prejel plačilo, se je vsedel v kočijo, da bi se odpeljal. In-

špektor je stal ob robu poti, gledal v čevlje in nekaj mislil. Po nagubanem čelu in po izrazu oči sodeč, je moralo biti njegovo duševno delo zelo naporno...

»Plavec...« je mrmral. »Kljuse... Šklepra... Mrha...«

»Ivan Jelizejič,« ga je poklical zdravnik. »Ali mi prodaste, dragi prijatelj, par bokalov ovsa? Kmetje mi ga sicer prinašajo, pa je tako preklicano slab...«

Ivan Jelizejič je strmel topo v zdravnika; nato je preletel zadovoljen nasmeh njegov obraz in, ne da bi rekel besede, je plosnil z rokami in letel v poslopje s tako hitrico, kot bi ga gonili psi.

»Spomnil sem se, Vaša ekscelenca!« je vpil vesel in s tuje zvanečim glasom, ko je planil v generalovo sobo. »Spomnil sem se! Ovsenik! Ovsenik je priimek davčnemu uradniku. Bog daj zdravniku zdravje! Ovsenik, Vaša ekscelenca! Naslovite brzojavko na Ovsenika!«

»Tepec!« je odvrnil general z omalo-važujočo kretnjo. »Sedaj ne rabim več tvojega konjskega imena! Tepec!«

Oče.

Potrkal je naglo na šipo, da se je zganila starka, sedeča za pečjo, da je žena plašno pogledala, zibajoča najmanjšega otroka, in sta se ostala dva plašno pritisnila k njenemu krilu.

»Kdo je?«

»Odprite! Samo par trenutkov.«

Žena je hitela odpirat vrata, vsa zmeden, srečna in pol preplašena. Mož pa je vstopil v vojaški obleki, utrujen, prepadel, a vendar s smehljajem na ustnih, dasi je bila črna skrb na obrazu. Pozdravil je ženo, dvignil otroke do lica in vprašal mater po zdravju. V vsaki njegovi kretnji in besedi je bilo obilo ljubezni.

»Kaj, da si prišel?«

»Jutri gremo. Komaj sem izprosil, da sem smel za pol ure k vam...«

»Jutri?« je zaječala žena. »Pol ure? se je začudila mati. Otroci so prestrašeno zrlili vanj.

»In če nam bo treba iti?« je zaječala žena in se ga oklenila.

»Potem pojte,« je dejal. »Ampak, ne



Kritja naših čet v tirolskih gorah.

PODLISTEK

Kresalo duhov.

Roman iz irskega življenja. Angleški napisal
P. A. Sheehan. — Prevel Davorin Ciuha.

(Dalje.)

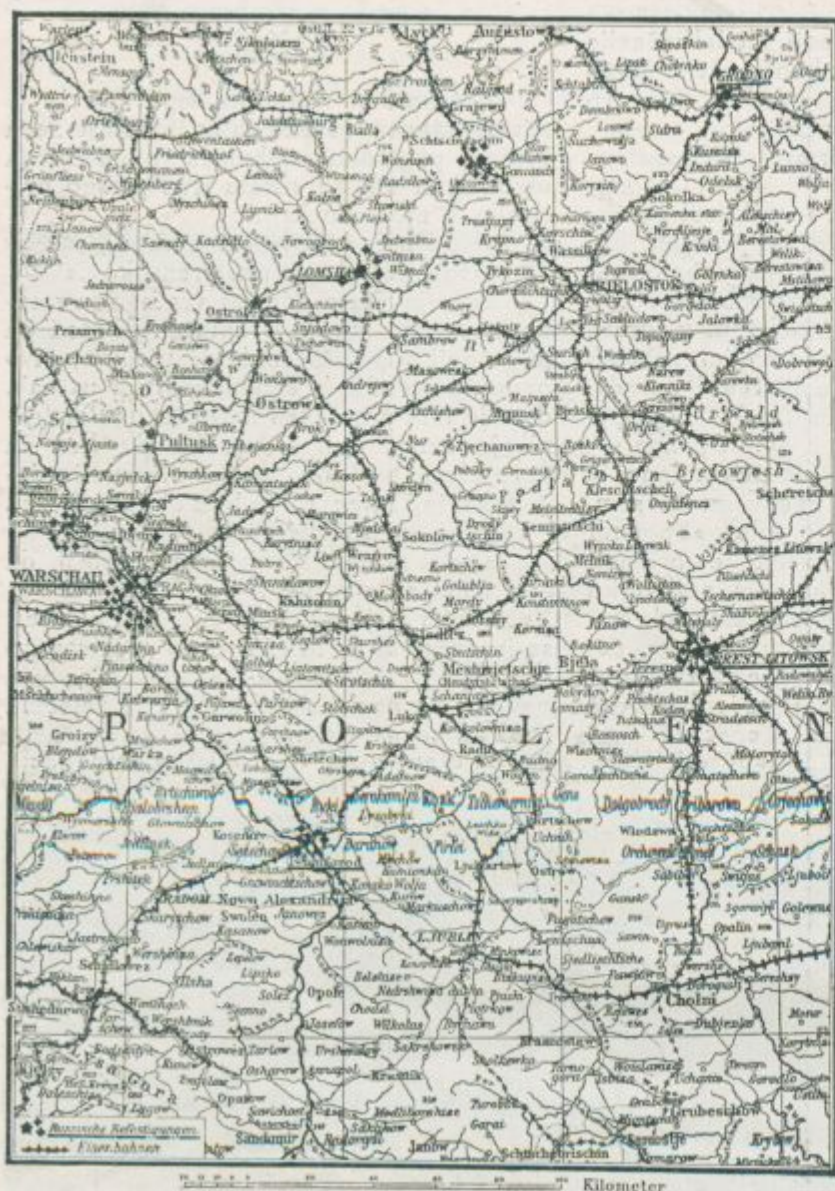
Med najbolj žalostne slike tega bednega sveta spada pogled na veledušnega moža, ki je bil prisiljen postati oprezen, zaprt sam vase, da mnogokrat celo trdi in skeptičen. Strašni »Timon iz Aten« in še strašnejši »Lear« kažejo, kako se je bridka resnica vtisnila duhu največjega predstavljalca človeškega življenja, ki ga je sploh svet videl. Dasiravno ni gospod Hugh Hambertona izkusil tako strašnih udarcev usode kakor te veličastne Shakespearejeve postave, vendar je dovolj spoznal ljudi, ter si želel, da bi na koncu svojega življenja imel ž njimi opraviti kolikor

mogoče malo. Njegovi trgovski posli so mu s kruto nagoto kazali najslabše strani človeške narave. Nekoč je bil radi nedolžne pesmice, ki jo je izdal z drugimi vred v malem zvezku, hudo napaden. Ni trajalo dolgo, in odkril je, da ga je raztrgal neki v pomanjkanju živeči pesnik, ki ga je sam podpiral. Opravičbe, da je pekoče zasmehovanje samo »jeza največje jeze«, izraz najbolj poštenega ogorčenja, o katerem je govoril neki drugi pesnik, te opravičbe ni upošteval. In navsezadnje ga je še neki nesrečnež zelo oškodoval. Oni je prišel ob vse svoje premoženje, a gospod Hugh Hamberton ga je rešil uboštva in mu poveril zaupno mesto.

To je napolnilo mero. Gospod Hamberton je sklenil izogniti se družbi kulturnih ljudi. Edina njegova spremljevalka je bila hčerka nesrečnega hudodelca. Bila je njegova varovanka in on jo je vzel za svojo, medtem ko se je moral oče v tujini, kamor so ga siloma odpeljali, pokoriti za svoja sleparstva.

Zakaj si je izbral ravno ta oddaljeni kraj kerryške obali, na to nam odgovar-

jajo dogodki, ki so se vršili po njegovem naseljenju. Čisto gotovo je zadel na katerem svojih jesenskih potovanj s parnikom na obal ali pa si jo je ogledal na potovanju po teh lepih cestah. Medtem ko so se njegovi sopotniki zabavali ob kosmatih dovtipih in prastarih zgodbicah kočijaževih, je najbrž on s svojim ostrim angleškim pogledom v skalnatih, od hudournikov izpranih skladeh, v katerih so drobili cestarji nasutje za cesto, odkril in zapazil sledove rud in kamenin, ki so se dale izrabiti in izkoristiti. Zakaj ravno zadaj za stožičastim hribom se je raztezal v času, ko se vrši naša povest, velik kamnolom, ki so ga odgrnili s krampom in smodnikom. Istotam so se videli — čisto nenavaden prizor v irski pokrajini — veliki žerjavi s težkimi verigami, ki so dvigali iz globočine ogromne kamne porfirja ter črnega in zelenega mramorja. Polnili so ž njimi velike trijadnike, ki so jih odvažali na Angleško. Tudi se je razširila vest, da so našli železo, in tajno so si šepetali, a samo zvečer pri ognjišču, da je gospod Hamberton našel nekaj težkih



Zemljevid trdnjavskega ozemlja Varšava - Brest-Litovsk.

boste šli! Jaz in mi vsi vemo, da branimo vas. Preko mene bodo prišli sem! Kadar boste morali iz te hiše, vedite, da sem mrtev!»

Umolknil je. Sedli so tesno skupaj in s solzami v očeh govorili in videli so, kako neizmerno se imajo radi. Ko je preteklo pol ur — kot ena minuta — je objel vse, vsi so zajokali in izginil je v noč z besedami: »Vedite, da vas oče brani!«

...

čanje... Človek grabi človeka, truplo objemlje truplo še na tleh, z zobmi, rokami... Groza je v vseh očeh, v vseh gibljajih...

Niti ped naprej! Nazaj! — je odmevalo v vseh srcih, in sovražnik je res moral nazaj. Čez pečine so se kotalila trupla, zasipala prepada. Regljanje je ponehalo in klici. Še [posamezni poki. Prejšnje postojanke so bile

Solnce je sijalo na sive skale in se bleščalo ter peklo. Med njimi so žele sive uniforme, kot prežeče živali, in opazovale z bistrim očesom vsak korak sovražnika, vsak dim tam v daljavi, žvižg po zraku in razpok na kamenitih tleh, ki so odbijale drobce kvišku z brnečo silo.

Sive uniforme se plazijo — človek bi mislil, da niso žive. Kaj bo? Ali jih ne vidi nasprotnik? Te lesa so se zganila... En sam klic jih je vrgel kvišku. Orožje se leskeče v solncu... Protinapad! Niti ped naprej na našo zemljo! — odmeva v prsih. Tla bobnijo, tu-tam zagori pod nogami iskra...

Zaregljala je od vseh strani tista strašna pesem strojnih pušk, krik se je dvignil do neba. Lomljenje orožja in škrtanje, klici... Ječanje je pomešano vmes, dolgo, zateglo ječanje... Človek grabi človeka, truplo objemlje truplo še na tleh, z zobmi, rokami... Groza je v vseh očeh, v vseh gibljajih... Niti ped naprej! Nazaj! — je odmevalo v vseh srcih, in sovražnik je res moral nazaj. Čez pečine so se kotalila trupla, zasipala prepada. Regljanje je ponehalo in klici. Še [posamezni poki. Prejšnje postojanke so bile

zavzete... Vsak je delal kot žival, ki brani svoje: tam za hrbtom je njegova družina in tja vodi pot čez mrtvo truplo.

...

Ko je posijal mesec in zavel hlad, se je zganilo na sivi skali ležeče truplo. Zaječalo je. Roka je hotela zgrabiti za glavo, pa je omahnila.

»Kaj je?« je pristopil vojak. Prej so mislili, da je mrtev, zadet v glavo.

»Vode!«

Dali so mu jo.

»Ali smo zmagali?«

»Smo. Ne pride več sem gor.«

Nasmeh je zaigral na moškem obrazu.

»Pustite me, da umrem tu na skali, je lepše; zakaj, umrl bom! Ne povejte, da sem umrl! Vsaj doma ne! Vi bodite očetje mojih otrok in preko vaših trupel...«

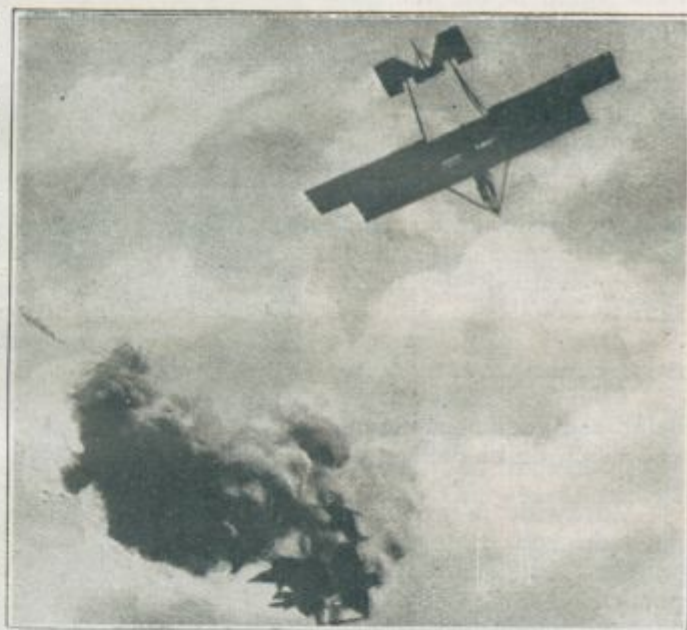
Ni mogel dalje. Zavil je oči in se stresel, a bil je še pri zavesti. Vojak-tovariš ga je razumel:

»Mi bomo njih očetje. In če nas pade tisoč, bo drugih tisoč stalo... Tvoji otroci ne bodo sirote! Branili jih bomo.«

Samo pogledal ga je hvaležno.

Po polnoči je umrl.

...



Boj v zraku. Naše letalo sestrelil ruski aeroplan v Bukovini.

kamnov, ki so se blesketali, ter da je potem za par dni izginil od doma.

Gospod Hamberton je bil »gospod« to majhne naselbine. Bil je resen, a dober, in je zahteval za dostojno plačo tudi pridno delo celega dne. Živel je samotarsko, skrivno življenje, samo družba njegove varovanke Claire Moulton mu je bila v prijetno izpremembo.

Tudi Claire je uživala splošno spoštovanje, a zopet v drugem oziru. Častili so jo radi njene izredne lepote, ki je bila tako nenavadna, da so ljudje povsili oči, ko so jo prvič videli. Potem radi njene osirotelosti; smatrali so jo za ubogo siroto, kar ji je takoj naklonilo vsa srca sočutnega ljudstva, kakor so Irci. Častili so jo pa tudi radi tega, ker je obiskovala vsako hišo, ter se pogovarjala z ljudmi, kakor bi bili istega stanu; učila je žene kuhanja in šivanja, tešila otroke in izkazovala bolnikom vsakovrstne usluge. In častili so jo še tembolj, ker je bila Angležinja in protestantka, ki je, zaničevaje londonsko modo, nosila navadno jopico in kočemajko domačega prebivalstva. Kadar je šla z

doma, si je ogrnila samo irski plašč s kapuco, ki najlepše stoji ženi, če kam gre. Ženski ničemurnosti se je v toliko vkladila, da je podlogo v kapuci ljubko obšla z rdečim in modrim satinom. To je bilo vse. Na glavi ni mlada dama imela ničesar.

Spremljala jo je stara pestunja, ki ji je bila povsod odločna varuhinja ter pazila nanjo z ljubeznivo neumorno skrbjo. Pa ni mogla razumeti, kako more gospodična, ki je bila tako skrbno vzgojena, tako neprisiljeno in prisrčno občevati z »umazanimi Irci«. Molčeča Irska jo je dušila; hrepenela je po londonskem hrupu, po londonskih vojakihi in parkih.

Gospod Hugh Hamberton je bil melanholik. Vsi globoki misleci in vsi, ki kaj trpe, imajo na sebi melanholično potezo, posebno če imajo še spoštovanje za pojm človeštvo, da si so se povzpeli do zaničevanja ljudi. Ni mogoče trditi, da bi bil občutil kakšno drugo ljubezen razen ljubezni do svoje varovanke. Toda to je bila čista, idealna ljubezen, ki ni imela na sebi niti sence sebičnosti ali čutnosti; bila je čisto

nesebično nagnjenje, ki je stremilo samo za srečo in blaginjo ljubljene osebe in drugega nič. Njena srečna preskrba je bila naloga njegovega življenja, in njena izpolnitev bi ga morala obvarovati pred popolnim neuspehom njegovega življenja. Neko vrsto postranske dolžnosti je sicer čutil napram ljudem, ki so bili od njega odvisni. Toda prva naloga je odtehtala vse drugo. Ko bo izpolnjena, kaj potem? — V njem se je vzbudila čudna misel; izprva nedoločna ter se je dala lahko potlačiti, a potem se je trdovratno vračala in je končno prevladala s silo vse mišljenja. A gospod Hamberton jo je skrival pred vsakomur, še celo pred samim seboj. Hotel je čakati, čakati. »Za vsak dan zadostuje skrb, ki jo prinese sam s seboj.«

Z očetom Cosgrove se je nekoč srečal v kratkem obisku v eni malih koč, pozdravil ga je na angleški način mrzlo, in pri tem je ostalo. Pozneje ga je oprežno nekaj vprašal o svojih delavcih. Slednjič je po par tednih povabil duhovnika v svojo hišo. Oče Cosgrove je v svoji ponižnosti in preprostosti povabilo sprejel, zakaj tru-

Za mizo je sedela družina in govorila:
 »Morda misli oče na nas.«
 »Ali se bojuje?«
 »Umrli ni. Kadar bo on umrl, bo prišel sovražnik.«
 »Nikdar ne bo prišel sovražnik, zakaj ata je močan, močan... ni ga mogoče ubiti...«
 »Močan... močan...«
 »Ko ne bo več vojske, bo prišel nazaj in nam prinesel kolačev.«
 »Ko ne bo vojske, bo prinesel kolačev.«
 »Bo. Spat!«
 Ugasnili so luč in pospali, saj jih oče varuje — — —



† Jožef Birtič.

(Slika v zadnji številki.)

Dne 21. julija je padel ob Dnjestrju korporal 17. pešp. Jožef Birtič, doma iz Dobrove pri Ljubljani. Padli je bil eden najhrabrejših in najsmelejših vojakov v celem polku. Imel je že malo in veliko srebrno svetinjo za hrabrost. V bojih v juniju se je pri oddelku strojnih pušk tako odlikoval, da je bil predlagan za zlato svetinjo za hrabrost.



Slovenski ranjenci v c. in kr. rezervni bolnici »Zita« v Budimpešti. Med njimi Alojzij Stucin (X) iz Oreška.

† Ignacij Grandovec,

c. kr. poročnik v rezervi, se je rodil 1888. na Ponikvah pri Trebnjem. Gimnazijo je dovršil v Novem mestu ter ravno absolviriral pravo na univerzi v Gradcu. Trudil se je celo življenje in živel skromno, da je prišel tako visoko v svojih študijah. V družbi je bil splošno priljubljen in od prijateljev visoko cenjen. Ko pa je stal ravno na pragu v boljše življenje, ga je doletela sovražna krogla in padel je častne smrti za domovino.

Bodi mu tuja zemlja lahka.

† Jožef Pleterski

padel je na severnem bojišču. — Vas Anže — orlovsko gnezdo obširne rajhenburške fare — obžaluje bridko izgubo svojega priljubljenega trobentača.

— Bil je namreč vnet član »Orla«, eden izmed prvih mladeničev, ki so se poprijeli te misli — in ker je njegova rodbina muzikalična, je on postal v društvu trobentač. Vzoren član Marijine družbe — zvest našim organizacijam, dober sin domače hiše je tudi pokazal, da se ne boji žrtev za domovino. — Bil je že pred meseci ranjen in nas je obiskal na dopustu, pa komaj je okreval, je odšel zopet v bojno črto. Dne 6. junija je bil v Karpatih zadet v

noge od 5 krogel ter bil tako hudo razmesarjen, da je podlegel ranam v Mararos-Szigetu dne 18. junija 1915. — Iz solz doline si stopil, dragi, v nebes višine!



Junaki gor. telef. oddelka št. 28 odlikovani s srebrnimi svetinjami za hrabrost. Med njimi (X) 19letni narednik brzjava g. Albin Frank iz Krškega.

† Ivan Pust,

magistratni sluga, padel 5. julija na italijanskem bojišču pri Gorici. Zapušča šest otrok. Naj počiva v miru!

† Alojzij Luzar

iz Gomile Dolnje, občina Št. Jernej na Dolenjskem. Rojen je bil 17. junija 1895., služil pri 17. pešpolku in padel 18. junija pri vasi Košmierzyn na levem bregu Dnjestra. Pokojni Alojzij je bil priden mladenič in spoštovan ne samo po šentjernejški, ampak tudi po kostanjevski in leskovski župniji, ker je kot mlinar vozil po teh krajih moko.

Bodi mu lahka tuja zemlja!

† Anton Volčič

rojen 30. marca 1893. v Komnu pri Trstu. Z 10. letom je odšel k svojemu stricu na Dunaj. Tam je dokončal šolska leta. Nastopil je službo; nekaj časa je ostal na Dunaju. Zadnja leta je bil v Inomostu,

dil se je biti vsakemu vse. Zima je bila, in v razkošni knjižnici, v katero je skozi visoka okna padala od vzhoda in juga blede svetloba, je gorel mogočen ogenj. Bil je širok prostor, ki je bil od tal do težkih stropnih okraskov nabito poln fino vezanih knjig.

Kamin je bil iz belega marmorja z izkleski grozdja in rož, z Amorjem in Bakhom — antična razkošnost pri modernem luksusu.

Po par brezpomembnih opombah je gospod Hamerton naenkrat vstal, postavil se na preprogo pred kaminom ter stavil, z rokama na hrbtu, v kratkem, poudarjajočem tonu na gosta sledeča vprašanja:

»Kakor sem slišal, ste bili tu svoje dni župnik?«

»Da, da, svoje dni, že davno, že davno,« je odvrnil oče Cosgrove, ponavljajoč besede, kakor bi bila stvar za vsakega prav malega pomena.

»In so Vas odstavili?« ga je izpraševal njegov eksaminator.

»Da, da, da. Majhno nesporazumljenje, majhno nesporazumljenje.«

Mahal je z roko po zraku, kakor bi hotel pregnati.

»Potem ste začeli v svojih starih letih zopet kot kaplan?«

»Da, da, da. Veste, se nima odgovornosti, nobene odgovornosti.«

»In po gotovem času ste bili prestavljeni na lastno prošnjo semkaj, kjer ste pretrpeli tisto krivico, kot kaplan na podrejenem mestu?«

»Bila je moja lastna želja, bila je moja lastna želja,« je dejal stari duhovnik ter se nemirno premikal na stolu semtertja. »Hotel sem te dobre ljudi še enkrat videti, preden zapustite to življenje za vedno; hotel sem še enkrat videti mladeniče in mladenke, ki sem jih poročil, in družine videti, ki so zrastle okoli njih, otroke, ki sem jih krstil in ki so zdaj vzrasli, stare gore in doline videti; hotel sem večkrat priti semkaj, da bi slišal govoriti morje. In tako je imel škof z menoj usmiljenje ter me poslal nazaj na moje staro mesto brez truda in skrbi.«

In zopet je mahal z roko po zraku.

»To je vse prav,« je dejal gospod Hamerton. »A Vi ste prišli nazaj na tak način, ki je za človeško naravo poniževalen. Imate pač tudi mnogo manjše dohodke in mnogo težje delo?«

»Kar se tiče ponižanja,« je odvrnil stari duhovnik, »me je ravno toliko zadelo, kolikor sem zaslužil in nič več in nič manj. Moji dohodki znašajo sedem funtov na leto, in kar mi dobri ljudje radi dajo. Pomanjkanja ne trpim, absolutno nobenega ne trpim. Kar se tiče dela, imam izvrstnega predstojnika. Izmisli si vse mogoče izgovore, da opravi, kar bi moral sam jaz. Eno nedeljo mora koža obiskati pri podružnici; drugo nedeljo bi rad govoril s tamšnjim učiteljem, potem je slišal, da je streha podružnice pokvarjena, seveda, potem mora sam tja. In tako dalje. Kakor ljudje v evangeliju, ki so se opravičevali z vsemi mogočimi stvarmi, kakor z nakupom pristave, s poroko itd. Razložek je samo, da so se ti izgovarjali, da jim ni treba iti, on pa si jih izmišlja, da lahko gre in meni prihrani trud.«

Gospod Hamerton je motril starega



Poročnik Ignacij Grandovec,
padel pri Stanislavu,
slikan kot praporščak.



Jožef Pleterski,
padel na sev. bojišču.



Ivan Pust,
padel pri Gorici.



Franc Strmšek,
četov. iz Konjic na Šta-
jerskem, odlikovan z
vel. srebrno in zlato
hrabrostno svetinjo.



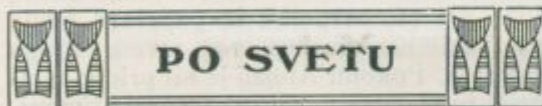
Alojzij Luzar,
padel ob Dnjestru.



Anton Volčič,
padel na sev. bojišču.

dokler ni bil poklican v vojaško službo. Dne 4. avgusta 1914. pa je odšel v vojno. Odhajal je z veseljem na bojišče. Imel je upanje, da ga obvaruje Marija. A ravno 4. avgusta 1915. je izdihnil svojo blago dušo. Bil je zadet od treh krogel. Pripeljali so ga v bolnišnico, po 14 dneh je umrl v Kolomeji. Bil je dober katoličan, dober Slovenec. Kdor ga je poznal, se mu je storilo milo ob njegovi smrti. Pred letom dni je Bog poklical očeta, v začetku vojne pa brata Lojzeta, ki je tudi padel junaške smrti v Galiciji. Bil je zelo dober in vsem, ki so ga poznali, zgleden in priljubljen mladenič. Zapušča znanca, prijatelje, žalujočo mamico, dva brata, dve sestre, starega očeta.

Preseliti se je moral k očetu in bratu. Zdaj uživa plačilo, ko je tako ljubil vero, dom in cesarja. Dragi naš Toni, zmerom nam ostaneš v spominu. Bodi ti lahka zemlja tuja. Na svidenje nad zvezdami!



Svetovna vojska.

Ob rojstnem dnevu našega presvetlega cesarja zaznamujemo ljute zmagovalne boje na vseh bojiščih; povsod so čete izvojevale dano nalogo, povsod dosegle vidne uspehe s staro preizkušeno vztrajnostjo in hrabrostjo. Kakor je bila Avstrija vsa v lučih in zastavah, tako so bila srca naših hrabrih borilcev luči zvestobe in vdanosti, ki so tudi na dan slavja gorela na vi-

sokih, strmih gorah in širnih poljanah za svojega vladarja.

Italijani so začeli spet s strašnimi altiljerijskimi boji; v okolici Krna in Tolmina so teden dni neprenehoma bljuvali topovi. Zdi se, da hočejo prodreti našo črto pri Tolminu. Do zdaj so bili vsi poizkusi zaman; ljuti napadi laške pehote so bili krvavo odbiti kakor tudi na skrajnem jugu ob morju do Zdravščine. Vse stare postojanke so še po tretjem mesecu v naših rokah. Branilci

vztrajajo, vztrajajo do smrti. Dan na dan altiljerijski ogenj granat in šrapnelov, noč za nočjo ljuti napadi laške pehote, a živci naših ljudi so železni, močje trši kot kamen, ki se mora drobiti pod silno točo izstrelkov. In pri tem žanje smrt v laških vrstah, ki se jim mora priznati, da so zelo hrabre in vztrajne. Zopet vozi oklopni vlak in obstreljuje njih postojanke, naši težki topovi bruhajo ogenj v njih taborišča globoko v Furlanijo. Soško območje še vedno strmi



Slika iz naše Dalmacije: Dubrovnik.

duhovnika z dolgim, resnim pogledom. Njegova zunanost ni imela nič prikupnega. Bil je iste starosti kot on sam; njegovi lasje so bili tudi že sivi in lice že vse nagubano. Toda na njegovem bledem obrazu in v njegovem pogledu brez strahu in bojazni je bila čudno mirna resnost, ki je gospod Hamberton še nikdar ni videl.

»Toda,« je slednjič dejal gospod Hamberton, »vsekakor morate ponoči vstajati, v snegu in nevihti daleč hoditi, izpostavljati se vsakemu vremenu in vsem nevarnostim, da se nalezete bolezni —«

»Česa ne pravite! Niti pike ne! Moj župnik je ukazal svoji postrežnici pod kaznijo, da jo takoj odpusti, naj pokliče, če bi želel kakšen bolnik ponoči duhovnika, samo njega. Pravi, da ne more spati in je rajši na svežem zraku zunaj. Parkrat sem mislil, da ga prehitim, pa je bil že skozi vrata, preden sem prišel na stopnice. Večkrat mu pravim, da bo prišel radi svoje lažljivosti še v pekel.«

»Ne, on ne pride vanj,« je dejal gospod Hamberton. »Dal Bog, če je sploh kje Bog, da bi bil vsak človek tak lažnik!«

Postal je bil hipoma razburjen ter izgubil kar naenkrat mir, ki ga je kazal do zdaj, da je stari duhovnik kar osupnil. Skoraj jezen se je obrnil k njemu in vprašal: »Povejte mi, ali je še več takih ljudi v tej deželi?«

»O, da, o, da! Cela množica!« je dejal oče Cosgrove, »in povsod, in povsod!« In z roko je risal kroge v zraku.

»Jaz nisem še nobenega videl! Do sedaj sem menil, da so konji in psi krona stvarstva.«

»Konji in psi so plemenite stvari,« je odvrnil moderni sveti Frančišek. »Vse, kar je ustvaril Bog, je dobro.«

»Izvemši ljudi,« je trpko opomnil gospod Hamberton.

Stari duhovnik je molčal. Takih nazorov ni še nikdar in nikoli slišal.

»Kar pravite Vi,« je nadaljeval gospod Hamberton ter stegnil prste proti očetu Cosgroveju, »je čisto lahko mogoče. Meni ni mogoče oporeči. Toda jaz sem šel skozi življenje, kakor se hodi skozi gozd, kjer mora človek biti pri vsakem koraku pripravljen na zanjke in pasti in kjer mora

pričakovati vsak hip renčanja divje zveri in njenega napada. Iz začetka se je moje srce odprlo ljudem; toda moral sem ga takoj zapreti. Hotel sem biti velikodušen, deliti kraljevska darila; toda znašel sem se, da me zaničujejo kot norca. Ljudje so jemali moja darila in zasmehovali darovalca. Sprejel sem v svojo hišo bednega, obubožanega, sestradanega lopova — toda ženija — mu dal hrane, ga oblekel in mu dal na razpolago svojo denarnico. Ostudna kača me je vgriznila v srce, ko se je na njem otajala. Vendar enemu sloju ne maram delati krivice. Hvaležnost sem našel samo pri nižjih stanovih, kakor jih imenujejo. Iz tega sklepam, da je kultura, ki dela ljudi sebične in sirove. Tatovi imajo pojmov za čast, in ljubezen in dobroto najdete tudi med potepuhi. Ali ste že brali De Quincey?«

»Ne,« je odvrnil oče Cosgrove. »Jaz sploh nisem dosti bral.« (Dalje.)

Kupujte in pišite le razglednice iz zbirke 'Vojska v slikah'. Izšla je že IV. skupina.

grozeče na laške trume pred seboj kot prvi dan, Gorica — naša solnčna Gorica — je sicer že trpela v sovražnem ognju, a je še vedno naša. Na soški fronti se vrši boj za uničenje armad in jasno je, da se mora Italijan izkervaveti ob naših postojankah, ker on mora napadati in napada — brezuspešno. Na Tirolskem so naši težki topovi obstreljevali laške obmejne trdnjave, na Koroškem pa laški naše.

Naše brodovje je dvakrat obstreljevalo laško obalo, prvič Bari, drugič pa laško postojanko na Pelagružu. Lahki so med zadnjim tednom izgubili en podmorski čoln, avstroogrška mornarica dva: slavni čoln »U XII.« in pa »U III.« Nemci so napadli zahodno angleško obalo in potopili eno križarko in sovražni rušilec. Dalje je bil potopljen tudi en angleški podmorski čoln in velik parnik »Arabic«. Nemci so napravili uspešen napad z zrakoplovi na London in vzhodna mesta.

Na Francoskem so se bili in se bijejo ljuti boji v Vozejih. Na Dardanelah so Turki vse napade odbili; potopljena sta bila dva sovražna transportna parnika, skupna izguba čez 4000 mož.

Velikanski valjar na severnem bojišču se vali neumorno, z neverjetno silnostjo in hitrico dalje za rusko armado. Boji zavezniških čet so tako nepregledni in vsak dan smemo računati na novo veselo presenečenje.

niso pričakovali padca trdnjave. Obkoljena trdnjava Novo-Georgjevsk je bila z naskokom zavzeta, Nemci pa neumorno zasledujejo Ruse naprej. Zdaj že dobro raz-

Minsk. Ruskih ujetnikov v bojih zadnjega tedna je okoli 70.000 mož, rusko ljudstvo nima več veselja žrtvovati svoje krvi za Angleže in druge zaveznike.

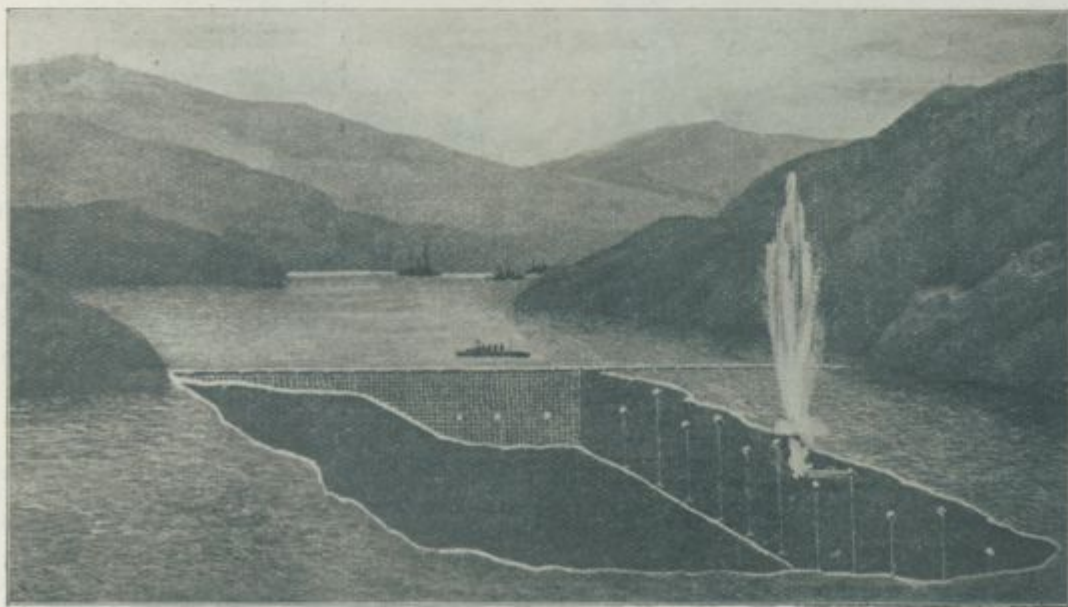


Ljudska slavnost v bolgarski vasi.

ločujemo več armadnih skupin, ki se bore in delajo kakor stroj; kadar je treba, se skupina zgane k odločilnemu sunku in armade se vale po ruskih planjavah. Na severu je pl. Hindenburg, ki je razbil trdnjavsko črto od Mitave do Pultuska, njemu ob desni je valil po cesti Varšava—Brest-Litovsk svoje čete princ Leopold Bavarski, dalje proti jugu prodira pl. Mackensen čez Vlodavo, pod njegovim vodstvom se

Malorusi.

Ukrajinci (v Rusiji jih imenujejo Malorusi, v Galiciji in Bukovini pa Ruteni, Rusini, Rdeči Rusi ali Rušnjaki) štejejo 30 milijonov duš. Njih jezik je soroden ruskemu, a se samostojno razvija; imajo lastno literaturo. Ukrajina je prostrana pokrajina ob obrežju srednjega Dnjepra, kjer je središče Kozakov, in vzhodno od Dnjestra, sedaj gubernija Harkov. Ukrajina je bila samostojna za vlade Vladimira Velikega, ki je leta 988. uvel v svojo državo krščansko vero. Po njegovi smrti je prevzel vlado Jaroslav Modri, najmočnejši vladar ukrajinske države. Po smrti Jaroslava Modrega je nastal med njegovimi sinovi prepir in v državi je bil razpor. Vsled tega so vpadle divje tolpe Tatarov od vzhoda in pustošile več let po ukrajinski zemlji. Pozneje je ustanovil novo kneževino kralj Danilo. Papež Inocencij IV. mu je podaril l. 1254. kraljevsko krono. Kralj Danilo je sezidal mesto in ga po svojem sinu Levu imenoval Lvov. A tudi to kraljestvo so Tatari sredi štirinajstega stoletja razdejali. Vlado nad gališkimi kneževinami je prevzela poljska kraljica Jadviga. Ko se je litvanski knez Jagelo poročil z Jadvigo, se je zedinila Litva s poljsko državo. Sedaj je ukrajinski narod izgubil svobodo in bil vržen v suženjstvo. Toda ukrajinski narod je vstal in sestavil narodne čete, ki so poizkusile osvoboditi rodno zemljo. Te čete se imenujejo Kozaki ali »Zaporožska Sič« ter so se borile več stoletij za zlato svobodo. Kozaki so prišli do velike moči in zapretili poljski državi. Pod vodstvom velikega hetmana Bogdana Hmelnickega so zmagali leta 1648. Poljake in sklenili mir. Poljaki so jim priznali vse pravice, ali zastonj. Hetman se je nato obrnil na Rusijo in sklenil zvezo



Vojna luka zaprta z mrežo in minami pred podmorskimi čolni.

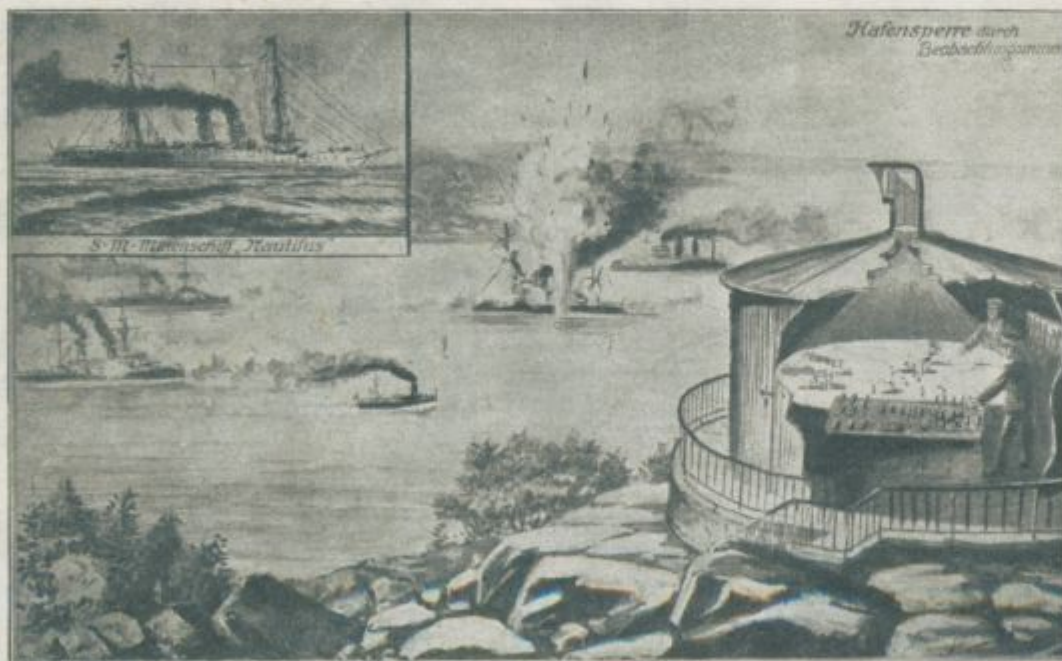
Z nekakšnim pravljničnim očesom smo gledali na prvo trdnjavsko črto, a zdaj je že druga ogrožena. Zavezniške čete so dospele do Brest-Litovska, s silo predrlle črte pri važni trdnjavi Kovno na severu in jo z naskokom zavzele. Plen je veliko število 400 topov in okoli 10.000 mož, znamenje, da so Rusi bili presenečeni in

nahajajo tudi avstrijske čete. Pflanz-Baltinova skupina, kjer je naš 3. kôr, ima nalogo zadrževati ruske sunke iz Besarabije. Vse skupaj velik stroj, ki precizno in nemoteno deluje. Treba samo pomisliti, da je tekom štirinajstih dni tako ogrožena že druga trdnjavska črta, da Rusi izpraznujejo trdnjavo Brest-Litovsk in beže v

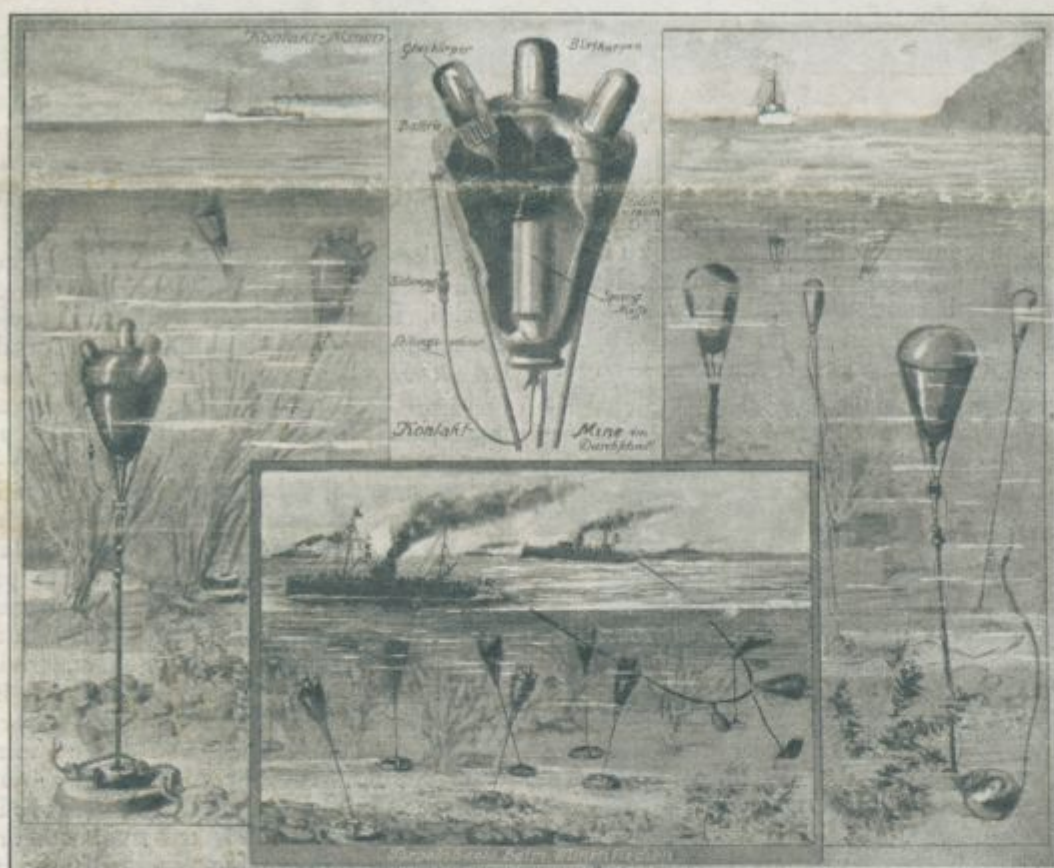
z njo. Tako je upal pridobiti boljšo prihodnost Ukrajini, ali Rusija je nastavila v vseh ukrajinskih pokrajinah svoje uradnike in napolnila vsa mesta z ruskim vojaštvom. Ukrajinski narod je uvidel pogubo,

močjo švedskega kralja Karola XII., ali pri Poltavi l. 1709. je bil konec vseh bojov za svobodo. Ukrajinsko plemstvo se je porusilo. Hetmane in kozaške čete so zaprli po ječah. To so bili najžalostnejši dnevi

katoliške duhovnike in voditelje pa izgnala v Sibirijo. Tako hoče Rusija zatreti ta milijonski narod, toda on se upira, kar pričajo velikanski boji na severu. Narod se bori ob strani naših čet, ki so očistile Galicijo Rusov, in tudi maloruskemu narodu vstaja zarja zlate svobode pod dvo-glavim orlom.



Mine. Z opazovalnimi minami zaprto pristanišče. Na desni camera obscura, ki meče sliko na mizo. Na njej je raznamovano, kje stoje mine. Ko pride sovražna ladja nad mino, pritisne opazujoči častnik na električni gumb. Na sliki se vidi potapljač, ki jo je razbil mino. Zgoraj na levi je ladja za polaganje min, ki mora imeti veliko brzino in nizko dno.



Mine. Mine na kontakt niso zvezane s suho zemljo; pritrjene so na dno. Zgoraj v sredi je mina v prerezu. Na vrhu svinčene kapice s stekleno cevko. V njih je kislina. Ladja udari ob svinec, kislina se izlije na baterijo cinka in oglja. Električni tok razgreje zažigalno pripravo in mina se razleti. Spodaj vidimo, kako torpedni lovci love mine. Za seboj vlečejo privezane vreče ter tržejo mine od tal.

ki mu preti, in se je dvignil zoper sovražnike. Hetman Dorošenko sklene zvezo s Turki in osvobodi Ukrajino. Ali zastoni! Rusija in Poljska sta sklenil leta 1667. razdeliti ukrajinske zemlje. Ukrajina na desnem obrežju Dnjepra je pripala Poljski in ostala pod njeno vladno do leta 1772. Del Ukrajine, sedanja vzhodna Galicija, se je pripojil Avstriji, a tri leta pozneje Bukovina. Ostali del Ukrajine na levi obali Dnjepra je dobila Rusija. Še enkrat se je dvignil ukrajinski narod pod vodstvom hetmana Mazepe, da si pribori svobodo s po-

za ukrajinski narod. Ukrajinske knjige so bile strogo prepovedane. Leta 1876. je izšel zakon carja Aleksandra II., s katerim je hotel iztrebiti maloruski jezik iz cerkve in šole. Ali vsi ti okrutni zakoni niso mogli zatreti ukrajinskega naroda. Ko je bila rusko-japonska vojna, se je dvignilo veliko Malorusov, da si vsaj nekaj pridobijo. Dovolili so jim Rusi, da tiskajo nekaj listov, in petrograjska akademija znanosti jim je priznala maloruski jezik. Ob sedanji svetovni vojni pa je Rusija prepovedala v zasedeni Galiciji vse maloruske liste, grško-

Pesem dekleta.

Po polju vodi me korak, —
v neštete misli zatopljena, —
ne mika me cvetic nobena,
ne mika me njih vonj sladak ...

V daljavo misel mi uhaja,
tja v daljne hribe in gore,
kjer dragi bratje se bore,
kjer kri junakov tla napaja.

In ždi se mi, da čujem vpitje,
da slišim klice na pomoč,
še v dolgo, tiho, mirno noč;
kdaj nehaš vendar krvolitje?

Kdaj vsahnil potok bo solzo,
ki jih prelivajo rodovi
kdaj bodo rešeni domovi
in ljudstvo črnega gorja.

O, priidi skoro ljubi mir,
ovenčaj, Bog, ga s palmo zmage,
domovjem vrni naše drage,
da vrne spet se sreče vir! ...

Jožica Krapinjska.



Opozarjamo cenjene naročnike in vse prijatelje, naj se odzovejo polnoštevilno na priloženi letak.

Pozor!

V. skupina razglednic 'Vojska v slikah'

je pravkar izšla.

Obsega izredno zanimive, sedanjemu času primerne slike, kakor:

»Soči« (4 izvirne slike), »Pri zibelki«, »Tam na laškem griču«, »Eno mašo bom plačala«, »Radecki pa na konj sedi...«.

Cena za trgovce, ki naroče vsaj 100 posamnih razglednic, K 6.— za 100 kom.; pri naročilih nad 500 kom. K 5.50, nad 1000 kom. K 5.— za 100 kom., pri naročilih nad 10 skupin 30 % popusta. Pošiljave le po povzetju.

Skupina s 16 komadi (po dve enaki sortirane) K 1.20. Pri skupinah se bomo ozirali le na predplačila.

Razprodaja upravništvo „Ilustriranega Glasnika“.

Del čistega dob.čka je namenjen goriškim beguncem in slovenskim oslepelim vojakom.

V prihodnji številki priobčimo zanimivo reliefno sliko avstrijsko-laškega bojišča v slovenskem jeziku.

DOGODBE

Gosli — glasnik smrti. Glasbenik Rémi N., mož slovite virtuozi na goslih, je moral kot vojak na bojno polje. Pri odhodu je rekel ženi, da sluti nesrečo in da je prepričan, da se ne bo več vrnil. Otožen je odšel na bojišče. Od tega dneva ni njegova žena več igrala na gosli in je njen inštrument ležal v omari. Nekega dne jo prevzame neodoljiva želja, da se loti milih gosli in si malo zaigra. Toda glej! Komaj je z lokom potegnila po goslih, že sta počili dve struni, najprej d-struna (re), nato pa še e-struna (mi). Imeni obeh strun



Knez Nikolajevič:
»Povsod dobro, doma najbolje.«

sestavljata torej ravno ime: Remi. Prestrašena je odložila gosli in temna slutnja se je je polastila, kajti obupni glas počenih strun je bil poslednji odmev glasu njenega moža — glasnik njegove smrti. In res, takoj naslednji dan pride od poveljništva vest, da je glasbenik Rémi N. padel na bojnem polju.

Meissonierov račun. Neki gledališki ravnatelj v Parizu je obiskal slavnega slikarja Meissoniera, ki je slikal čisto majhne slike, ter ga vprašal, ali mu ne bil hotel naslikati zagrinjala na odru; dostavil je, naj pogoje stavi umetnik sam.

Meissonier je mirno poslušal ravnatelja in ga nato vprašal:

»Ali ste si ogledali moje slike?«

»O, da!« je odvrnil ravnatelj; »toda jaz se ne brigam zanje, meni je treba Vašega imena, zakaj s tem bom vabil ljudi trumoma v gledališče.«

»Kako velik naj bi bil zastor?« je vprašal umetnik nadalje.

»No, recimo: osemnajst metrov dolg in petnajst širok.«

Meissonier je vzel svinčnik in računil; ko je končal, je dejal resno: »Napravil sem račun stroškov; do zdaj mi je prišel meter mojih slik na 80.000 frankov. Vaš zastor bi Vas veljal 21.600.000 frankov. A še ni vse. Treba mi je dveh mesecev, da poslikam 25 kvadratnih centimetrov. Računajte, koliko časa bi morali čakati na zagrinjalo!«

Dobrodošli gost. Neki advokat v Berlinu je bil povsod znan radi svoje skoposti, o kateri so ljudje pripovedovali mnogo novic. Tako so se nekoč pogovarjali o njem gledališki igralci, med njimi je eden trdil, da advokat ni še nikogar nikdar povabil na kosilo.

»Kaj stavite,« je dejal Teodor Döring, takrat mlad mož, »kaj stavite, da me bo celo povabil, ne da bi me poznal?«

Stavili so.

Drugi dan je vstopil Döring med kosilom pri advokatu in mu dejal:

»Oprostite, da prihajam nenaznanjen. Toda gre za važno stvar, kjer lahko v hipu zaslužite tisoč tolarjev.«

»Tisoč tolarjev?« Advokatu so se zasvetile oči.

»Da, gospod doktor, nič več in nič manj. Toda pri obedu ste, oprostite, da sem motil — bom rajši tudi sam šel h kosilu in o stvari se pomeniva o priliki. Zdaj sem Vam samo v napotje.«

»Nikakor, nikakor, niti misliti!« je hlastno zatrjeval advokat ves v strahu. »Ostanite in prisedite!«

Döring je sedel in jedel za dva.

Po kosilu ga je advokat potegnil k sebi in dejal: »Zdaj k stvari. Kje in kako zaslužim lahko tisoč tolarjev?«

»Slišal sem,« je odvrnil Döring strašno resno, »slišal sem, da bi radi poročili hčer ter da ji ponujate deset tisoč tolarjev. Dajte hčer meni, jaz jo vzamem za devet tisoč, tako prahranite deseti tisočak.«

Rekši se je priklonil in odšel.

Vspavalno sredstvo, predpisano od cesarja. Cesar Jožef II. je pregledoval leta 1781. svoje čete in vojašnice v Luksemburgu; ukazal si je odpreti tudi bolniške prostore. Mimogrede je vprašal bolnega vojaka, kako mu je. Bolnik je v zadregi odgovoril, da je postelj slaba in trda. Na cesarjev migljaj so postrežniki vojaka dvignili in cesar je pregledal ležišče. »Postelja ni bila že štirinajst dni zrahljana!« je dejal nevoljno in začel lastnoročno večje obračati slamnico in mečkati slamo.

Drugi dan se je vrnil.

»No, ali ste boljše spali?« je vprašal bolnika. Ta je ginjeno prikimal. Nato se je cesar obrnil k lazaretnemu zdravniku in osorno dejal:

»Zdaj sem Vam, učenjakom, pokazal, kako je mogoče vspavati bolnika brez zdravilnih pripomočkov. Če od danes naprej ne boste zapisovali tega zdravila svojim varovancem, bom ukazal, da boste za kazen spali par tednov neprenehoma na nezrahljani slamnici.«

ZDRAVSTVO

Sladkor za rane. Znano je, da izje sladkorna štupa divje meso in da je vpihanje sladkorne štupe v oko v nekaterih krajih v navadi za gnojenje in mreno; zdaj so pa jeli uporabljati sladkor za gnojne in onesnažene rane. V lazaretu je bilo dosti težko ranjenih vojakov iz sovražnih armad, ki so imeli močno gnojne in onesnažene rane, ker so bili prišli s prvo zasilno obvezo izza fronte po dolgi vožnji. Treba je bilo izčistiti rano iglovja, strelnih odlomkov in drugih smeti in ustaviti premočno gnojenje. Rane so bile večinoma v debelem mesu. Za polovico slučajev so uporabili navadna antiseptična sredstva, za drugo polovico so segli po kristalnem sladkorju. Rano so naštopali s sladkornim prahom, obložili rahloma z izkuhanim obvezilom iz gaze in pokrito z luknjičasto obvezo. Obveza se je premenila vsak drugi dan. Rane so tudi izpirali z izkuhano sladkorno raztopino, globoke gnojne cevi so zamašili rahloma s svalki v sladkorju povaljane gaze, po potrebi so dobili bolniki tudi obkladke, namočene v sladkorni raztopini. O uspehu poroča dr. Fackenheim, da je prav zadovoljiv. V vseh slučajih so se izčistile rane v štirih do šestih dneh, celjenje se je vršilo brez vsakega obotavljanja in pripadkov; pri približno 800 ranjenih ni bilo v štirimesečni vsakdanji praksi s sladkorjem nobenega slučaja prisada ali drugih bolezni vsled okuženja ran (razen treh težko ranjenih,

ki so dobili mrtvične krče, od katerih pa je ozdravil tretji). S sladkorjem so se izčistile in pozdravile tudi zlomljene kosti in obkostne rane. Zdravljenje s sladkorjem je ceno, zložno in priprosto, sladkorni prah ne razvija neugodnih duhov, kakor jih razvijajo skoraj vsi praški za rane. Ako pijejo ranjeni poleg tega tudi dosti sladkorne vode, se ublaži ranjeniška vročnica in pospeši ozdravljenje.

Lazice. Zdravniški list priporoča, da bi nosili vojaki za vratom in za pasom mošnjiček napolnjen z mošusom. Prav dobro je tudi kropljenje ali močenje obleke s tobačno vodo. To je staro sredstvo, ki je bilo svoj čas znano vsem beračem in potepuhom. — 20 smodkinih ostankov otrebi pepela, deni v politrsko steklenico, nalij z vodo in pusti, naj stoji tri ure, potem namoči cunjjo ali gobo in zmoči šive na notranji strani obleke in perila, roke namoči in sezi v lase in brado. To je treba ponavljati vsakih 14 dni in uši ne bodo prišle blizu. Uš se ne prime rada napete mastne kože, zato se mažejo s starim salom ali z navadno slanino. Nekateri nosijo v obleki všito živo srebro, kar nič ne pomaga; mazanje z živim srebrom in starim salom pokonča pač uši, ali škoduje zdravju.

Za krče in ščipanje ni boljšega kakor žlica laškega olja. Lahko vzameš mrzlo ali toplo.

Sadi doma!

Časopisi so nasvetovali, naj sade po velikih mestih po balkonih zelenjavo.



— Kumare so obrodile, kaj?
= Daj, boter, daj, ne razgovarjaj se!
× Prav dobro; zdaj bomo pognojili ajdi, boter.
= Vidiš, to je gnoj, to je gnoj!
* Kako prijeten vonj! ...

Če je krč od glist, kani v žlico olja kapljo limoninega soka. Za krče od vetrov zmečkaj noht česna, vlij nanj žlico olja in izpij. Dobro je, posebno, če je krč hud, tudi da namočiš krpo v toplo olje in navežeš na želodec. Za krč, ki nastopi vsled razboljenja črev, vzemi po tri žlice navadnega ali mandeljevega ali makovega olja. To ohladi, žganje pa peče in poveča bolečine.

Kolmež in žeja. Kolmež (*acorus balamus*) je znana zdravilna rastlina. Korenina se uživa kot prah, ali kuhana na sladkorju, za mrzlico in vročico, za opešanje telesa, opešan in prehlajen želodec, skorbut, udnico in vodenico, bramorje. Za napetost in krče se uživa kol-



Predsednik Wilson:

»Kako lepi šparglji za Evropo!«

mežev čaj ali tinktura. Kolmež krepi tudi živce, ozdravi in poceli raka in rane, če ga natrosiš na vato in obvežeš rano in zmočiš vato z žganjem. Vse to je bilo znano; kak prijatelj žejnih vojakov je kolmež, je opozoril svet ravnatelj ribarstva na Nemškem, ki je bil v vojni leta 1870. Takrat so žvečili trudni in žejni vojaki kolmeževo korenino, hladili so si žejo in ohranili moč. Kolmež se dobi po močvirjih, ob rekah in jarkih. Ima za palec debelo plazečo se korenino, mečate liste in ostrozobo betvo, ki naredi na vrhu podolgast rjavkast betič. Z vilami ali kako kljuko se izdere lahko korenina; posušena na solncu se drži dolgo.



GOSPODINJA

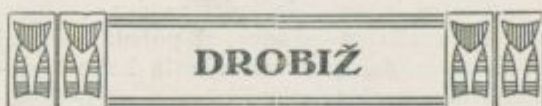
Krompirjev zavitek kuhan na mleku. Naredi rahlo testo iz $\frac{1}{4}$ kg moke, par žlic mleka in jajca, gneti ga, dokler se ne mehuri, pokrij ga in pusti počivati. Tačas raztepi $\frac{1}{4}$ kg kuhanega ribanega krompirja s $\frac{1}{4}$ kg kisle smetane in jajcem. Na prtu razvaljaj testo kakor za debele rezance, namaži z raztopljenim maslom in krompirjevim namešanjem. V kozici ali v loncu zavrej približno enako mleka in surovega masla, deni zavitek vanj in kuhaj, dokler se ni pokuhalo mleko, potem postavi kozico še v pekačo, da se malo zarumeni ali daj kuhano in razrezano na krožnik. Mleka mora biti toliko, da stoji za dva prsta nad zavitkom. Jed je izdatna.

Krompirjev zavitek (Strudel). Olupi vroč kuhan krompir, zriblji ali zmečkaj ga in primešaj mu za četrt količine krompirja moke in toliko surovega masla, kolikor je moke, dve ali tri jajca, žlico ruma in žlico smetane. Testo mora biti mehko in dobro zmlajeno. Pusti ga počivati pol ure, potem razvaljaj na rant debelo in namaži obilno s smetano. Kdor hoče, natrosi tudi sladke skorje, rozin in sladkorja, ali drobnjaka ali sadno mezgo. Namazano testo zvij, deni na pekačo in peci pri

hudem ognju; ko se začne rumeneti, polivaj s smetano. Ta jed je prav okusna, samo treba je dosti smetane.

Drugi način. Napravi navadno vlečeno testo in namaži ga z zamešanjem iz sedmih delov surovega masla, dveh rumenjakov, dveh žlic kisle smetane in par žlic kuhanega zmečkanega krompirja, nato potroši pest rozin, razmaži beljak in poštopaj s sladkorjem, namaži površino z jajcem in speci.

Kompot iz nešpelj. Poležane nešpelje zalij z žlico vode in kupico vina in pokrij s stolčnim sladkorjem. Pari počasi na polaganem ognju.



DROBIŽ

Zaplenitev žita 450 let pred Kristusom. Krušne karte, maksimalni cenik živil in vojni žitni prometni zavod je uvedla država, da prepreči oderuštvo in prehrani ljudstvo. Slični slučaj se je zgodil že v mogočnem rimskem cesarstvu. Ogromno mesto Rim, polno razkošja in moči, je živelo samo od uvoza. Žito so uvažali iz številnih rimskih pokrajin ob obrežju Sredozemskega morja. Živila se niso nikoli pridelovala v zadostni meri za vsakdanje potrebe. Ob dolgotrajnem nepovoljnem vremenu in slabi letini je primanjkovalo v mestu živil, in ljudstvo je zahtevalo od starejšinstva »panem et circenses« (kruha in igre). Zelo premožni Spurij Melij je nakupil pri svojih prijateljih v Etruriji žita in ga je začel deliti ljudstvu zastonj, da si pridobi časti. V Rimu je nastalo splošno pomanjkanje, in rimski



Ameriška nota.

Wilson: »Dajam noto za noto, ki je noben pošten človek ne more razumeti.«

senat je imenoval zaradi bede in lakote ljudstva Lucija Minucija aprovizatorjem. Ta je odredil popis ter rekvizicijo žita. Na vsako glavo je določil po eno mero žita za ves mesec. Kdor je imel več žita, ga je moral oddati, da so ga dobili ostali, ki ga niso imeli nič. Ta odredba je preprečila oderuštvo in obvarovala ljudstvo lakote in bede.

Tajnopis v vojni. V starih časih so se posluževali v vojni izrednih sredstev, da so naznanjali drug drugemu tajnost. Poslancu so obrili glavo in mu napisali na glavo pismo in čakali, da so mu lasje zrastle. Nato so ga poslali, kamor je bilo treba. Da je bilo mogoče poročilo prečitati, si je moral dati poslanec glavo zopet obriti. Potem so mu poročilo na glavi zbrisali in napisali odgovor. Seveda je bilo to dopisovanje počasno; prešlo je več kot četrt leta, da so lasje pokrili pismo. Zato so si Grki na drugi način dopisovali. Ko so odha-

jali Spartanci na vojsko, so pripravili dve palici enake dolgosti in debelosti, zvani skytala. Eno palico so shranili na primernem prostoru, a drugo so dali poveljniku. Ko je poročal vladi, je obvil trak pergamenta okoli palice in popisal ves pergament, potem je odvil trak in poslal pergament v Sparto. Trak se je ovijal na palico, ki je bila shranjena doma, in se je prebralo to tajno pismo le tedaj, ko se je trak ovil okoli palice, ki je bila enaka prvi. — V novejši dobi so uporabljali za tajnopis šte-



Rus: »Podvizaj, živalica, zadaj so hudi strici!«

vilke. Na prvi pogled bi človek mislil, da se ne more prebrati pismo brez »ključa«, ali večkrat se je posrečilo zaslediti tajnopis. Tako je španski kralj Filip II. v 16. stoletju uporabljal za svoja tajna diplomatska pisma čez petdeset znakov. Francoski vojaki so se nekoč polastili več tajnih pisem, ki jih je francoski kralj Henrik IV. poslal slovitemu matematiku Vieti z naročilom, naj poišče ključ tega tajnopisa. Po dolgotrajnem razmišljanju je našel Viete »ključ«, in kralj Henrik je dve leti naprej vedel, kaj se namerava na španskem dvoru, ter je vse namere preprečil. V Madridu so izvedeli, da zna francoski kralj brati španske tajne dopise, in Filip II. je sumnil Henrika IV., da se je za to védo poslužil več in čarovnic, ter je zahteval, da ga ostro kaznujejo. Španska vlada je tožila Henrika v Rimu kot človeka, ki ima zveze s hudobcem. Pa vse je bilo zastonj. Viete je mirno živel, a Henrik se je smejal do smrti.

Knjigoveznica Katol. tiskovnega društva v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela
Krajevni znaki za »Orle«,
kokarde in pentlje z napisi
za društva se izgotavljajo
v najkrajšem času
po zmernih cenah.



Katoliška
tiskarna
II. nadst.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani
Odgovorni urednik Josip Klovár.